

Major SK.:

Průzkum v noci u dělostřelectva.

Průzkum v noci u dělostřelectva je věc obtížná. Tím spíše třeba se touto otázkou zabývat. Před vlastní úvahou o průzkumu nutno se zmínit krátce o nočním boji vůbec.

Podle zkušeností ze světové války, kdy bylo podniknuto mnoho bojových akcí a kdy byly hlavně všechny přípravy prováděny v noci, budou v budoucí válce noční podniky mít velký význam. Vyplývá to již z palebné mohutnosti všech zbraní v obraně, kdy útok za dne bude mít velké ztráty, a vyplývá to hlavně z moderních vynálezů — použití letectva. Noční podniky bude provádět hlavně slabší proti silnějšímu, protože se bude snažit nahradit odvahou nedostatek bojového materiálu a moderních bojových prostředků; k nočním podnikům uchýlíme se vždy, když budeme chtít uniknout nepřátelskému pozorování, účinkům paleb, ježto tyto palby nebudou v noci přesně řízeny a včas zahájeny. Přesuny budou prováděny zásadně v noci, protože dávají možnost překvapení a přiblížení se beze ztrát anebo s malými ztrátami k cíli.

Noční operace budou pro útočníka tedy výhodné, noc bude jeho spuncem. Obránce v noci naproti tomu, neměl-li obranu připravenou ve dne, bude v nevýhodě; byl-li však ve dne připraven, má-li dobrou strážní službu a je-li aspoň trochu chladnokrevný, přispěje noc i jemu.

Vlivy, jimiž noc působí, jsou: tma, noční ticho a návyk nočnímu odpočinku.

Probereme nyní jednotlivé vlivy:

T m a .

1. znemožňuje nebo velmi znesnadňuje pozorování a průzkum. Mám-li ztížené pozorování, mám ztížené velení, ježto není možno nabýt přehledu o situaci,

2. zmenšuje a někdy skoro vylučuje orientaci v terénu, čímž

a) se špatně udržuje směr, lehko se zabloudí,

b) zmenšuje se soudržnost jednotek,

c) zmenšuje se morální hodnota jednotek, neboť ta podléhá panice při sebe menším překvapení, které by jinak ve dne bylo velmi lehce překonáno,

3. omezuje vliv velitelů,

4. ztěžuje nebo skoro vylučuje spolupráci zbraní,

5. zmenšuje účinek zbraní.

N o č n í t i c h o .

Noční ticho může být a také je převážně mocným faktorem strachu, což přizná jistě každý, kdo stál ve válce před vlastní linií jako strážný na nevelkou vzdálenost od nepřítele. Tmavá i nepříliš tmavá, ale tichá noc v úseku, blízký nepřítel, ohlas vzdáleného boje — vzdálené bublání — dovede člověka slabších nervů přivést z rovnováhy. Noční ticho prozradí zase náš pohyb, přesun připravený co nejlépe, klepne-li polní láhev o bodák nebo zařetá-li kůň. Noční ticho je tedy dobrým i špatným pomocníkem ve válce.

Návyk nočnímu spánku.

Každý z nás s hlediska fyziologického dochází v noci k okamžiku, kdy jest ospalý a upadá ve spánek bezděčně i při fyzické činnosti (jízda na koni, manuální práce, ba opakovaly se ve válce případy, že voják usnul i v chůzi). Člověk se zdravými nervy je na tom hůře, než člověk s porouchaným nervovým systémem; ale pohyb na zdravém vzduchu, větší tělesná námaha (delší pohyb nebo i delší čekání — stání) způsobí, že takový voják upadne do spánku, aniž je si toho vědom. Probuzení pak z krátkého a tvrdého spánku bývá velmi působivé na morálku a ducha a také velmi osudné při nutnosti pochopit okamžitou situaci.

Přistupme nyní po všeobecném vyličení vlivu noci na vedení boje a člověka k vlastnímu účelu článku, k průzkumu v noci u dělostřelectva:

Průzkumem všeobecně jmenujeme:

průzkum palebného postavení,
průzkum pozorovatelů, cílů, cílových prostorů,
průzkum cest,
průzkum postavení trénů, shromaždišť, průchodišť a východišť z osad,
práci pro přípravu, zahájení a řízení střelby,
ordonanční službu.

Pojednám o průzkumu pochodové osy, palebného postavení a pozorovatelů, o průzkumu bojiště (cílových prostorů) a o ordonanční službě. Dříve však než přikročím k jednotlivým druhům průzkumu, zmíním se ještě krátce o stupni tmy.

Budu-li mluvit o tmě, rozumím tím noc bez světla měsíce a hvězd, tedy úplnou noční temnotu, kdy je rozhled omezen jen na několik kroků, v nejlepším případě na 20 metrů. Jasnou nocí rozumím noc bez měsíce, s hvězdnatou oblohou, v nejlepším případě s malým srpkem měsíce, kdy je rozhled až do 50 metrů. Měsíční nocí rozumím noc při plném měsíčním světle s rozhledem od 150—200 metrů. Rovnoměrná pokrývka sněhová zdvojnásobuje rozhled, husté mraky, mlha, dešť, padající sníh zamezují každý rozhled. V noci si musím být vědom toho, že nemohu posoudit dálku.

I. Průzkum pochodové osy.

Toto údobí nočního průzkumu nebude činit velké potíže, mimo snížení rychlosti průzkumu, ovšem za předpokladu, že pochodová osa je bez odboček.

Patrač musí jet prostředkem cesty nebo silnice, aby při jízdě na okraji nenajel na překážku, kterou se kůň i při své známé noční zrakové schopnosti může poranit. Jede krokem. Protože však během cesty musí provést průzkum cesty, její použitelnosti, vozovky, stoupání a klesání, zjistit překážky, špatná místa, dále ohledat silniční stavby (mosty, propusti), bude nucen často sesedat a průzkum bude tedy velmi zdlouhavý. Služba patrače při průzkumu pochodové osy za tmavých nocí bude ve skutečnosti službou pěšího patrače, protože musí jít pěšky, nechce-li stálým sesedáním a nasedáním unavit koně i sebe. Výhodné je vybavit pátrací hlídku v tomto případě cyklisty, protože se, i když z technických důvodů nemůže mít světlo, pohybuje rychleji. Dále je záhodno, aby pátrací hlídka, zesílená, jak se o tom zmiňuji dále, šla pěšky, muž vedle může po celé šířce cesty nebo silnice.

Při jasné noci může již patrač jet koňmo, protože se rozhled zvětšuje; při měsíční noci lze jet klusem. Takový průzkum cest bez odbočení nečiní větších potíží, mimo delší čas k provedení průzkumu.

Těžším bude průzkum osy, z které bude nutno několikrát odbočit a kde se střídá silnice s cestou v různém terénu.

Dejme tomu, že baterie má na silnici v bodě B odbočit na polní cestu 3600 metrů dlouhou a v bodě C (křižovatka pěti cest) přejít a pokračovat polní cestou do prostoru, kde je předvídáno palebné postavení. Patrač se blíží k bodu B — je tmavá noc. Co podnikne? Poněvadž v bodě B odbočuje jen 1 cesta, tu snad lehce nalezne, doveče-li správně odhadnout dobu, kterou ze svého východiště nebo od posledního význačného bodu u silnice potřebuje až k bodu B. Horší to bude na polní cestě z B do C. Co udělá v bodě B? Vytyčí zajisté cestu, a to zásadně 2 jezdcí. Úsek z B do C je pro něho ožehavý, protože neví, zdali nesejde s cesty na odbočku nezakreslenou do mapy a tak nezavede svou jednotku na falešnou cestu. Vidíme, že je nutno dát patrači velký časový náskok, aby mohl v našem případě z bodu C vyslat do B patrače, a to opět 2 jezdce jako průvodce. Možno ovšem namítnout, že se tato věc dá vyřídit znamením na cestách a že ta dovedou jednotku z B do C; myslím však, že taková znamení mít vždy nebudeme a že u každé křižovatky nebo odbočky nemusí také stát strom, z kterého by patrač sloupil kůru nebo na který by připíchl papír, jak se to v praxi různě provádí.

Co je třeba patrači dáti dále? Tolik jezdců, kolik jich může jednotka postrádat, a pak se mu musí personál zase vraceti. Co podnikne patrač v bodě C? Jak pokračuje v cestě, má-li z 5 cest vybrat tu pravou? Přijde-li na takovouto křižovatku, i menší, nesmí zajet s celou hlídkou až na křižovatku, kde by po několika otočeních ztratil jistě orientaci. Zastaví hlídku na cestě, po které přijel anebo přišel, pak busolou nebo odpočítáním cest od své příjezdové zjistí správnou svou cestu.

Zmínil jsem se, že patrač musí, kromě přesné znalosti cesty z mapy, počítat čas, který spotřebuje v noci, aby mohl bezpečně říci, kde je, nebo že je u správné odbočky cesty. Jistě každý z vlastní zkušenosti ví, že často musí patrač počítat i kroky, aby nespletl různé odbočky. Pro noční průzkum nutno Doddůstojníky vycvičit; musí si býti vědomi, že noc všechno skresluje. Jinak se jeví vesnice, stromořadí v plochem terénu, jinak na obzoru při různých nočních světlech; musí si být vědomi, že v noci musí všechno ohmatat, než podají hlášení. Dohady a úvahy v noci dělané vedou vždy k opaku a omylům.

II. Průzkum palebného postavení.

Průzkum palebného postavení v noci nutno rozdělit již podle noční viditelnosti. Před každým průzkumem předchází podrobný průzkum na mapě, ještě lépe, na pláně, aby byla zjištěna přestřelnost.

Tma v a n o c. Je nemožné určovat palebná postavení v terénu daleko od cest nebo silnic, a to proto, že je to plýtvání časem a zavinuje to zbytečnou únavu lidí a koní. Nutno hledat palebná postavení taková, aby zájezd nečinil potíží, tedy na cestách nebo jen na několik kroků od cest. V rovině nebo v mírné pahorkatině nutno prostor před baterií v možných směrech střelby podrobit důkladné prohlídce, přibližně do dálky 500 m, není-li tam předmět (budovy, stromořadí atd.), který by střelbě zabra-

ňoval. V kopcovitém terénu nebo v terénu porostlém a hustě obydleném je průzkum palebného postavení znemožněn.

J a s n á n o c. To, co jsem uvedl o tmavé noci, platí též o jasné noci. Lepší rozhled urychlí jen práci, neskýtá nám však větších výhod.

M ě s í č n á n o c. Měsíčná noc za úplňku ulehčuje průzkum, může však svádět k různým omylům pro vržené stíny předmětů. Tím, že nám ulehčuje průzkum a dává možnost již posuzovat terén jako ve dne, nesmí nás svádět. Průzkum nutno provádět důkladněji a nespolehat na oči, nýbrž důkladnou pochůzkou v prostoru palebného postavení zjistit jeho možnosti. Při měsíčné noci lze již změřit kryt před baterií poměrně lehce a dobře, provést dobrý průzkum příjezdové cesty, a proto se nemusíme s palebným postavením držet tak těsně u cest anebo na cestách, nýbrž můžeme volit i vzdálenější místa. To platí hlavně o měsíčných nocích v zimě, je-li sníh, a o měsíčných nocích v létě, kdy nejsou noční mlhy. Nutno však volit příjezdové cesty tak, aby baterie nezajížděla přes návrší proti měsíci od nepřítele.

III. Průzkum pozorovatelem.

Poněvadž dělostřelectvo v noci bez denní přípravy střelby nemůže pěchotu podporovat, nelze o průzkumu pozorovatelem za tmavé a jasné noci uvažovat. Úkoly, které připadnou v takových případech dělostřelectvu, mohou se řešit přímo z palebného postavení.

Měsíčná noc nám dává již možnost rozhledu, třebaž omezeného, ale dostačuje k řízení střelby na cíle blízké nebo na malé pozorovací dálky. Nutno se však vyhýbat obzorům a umisťovat pozorovatelný na svazích tak, aby pozorovatel viděl proti obzoru. Jinak průzkum pozorovatelný při měsíčné noci je totožný s průzkumem za dne.

IV. Průzkum bojiště (cílového prostoru).

Všeobecně je pozemní pozorování mimo měsíčné noci při menších dálkách pozorovacích omezeno a může být jen pokračováním ze dne, t. j. střežení bojiště. Nepřítel prozradí své práce hlukem (kopání, zatlučování kolíků), rachotem jedoucích vozů a motorových vozidel, hovorem a křikem ze zákopů, zvukem výstroje, ohničky sirek a cigaret, odleskem výzbroje atd. Nutno však si uvědomit, že stíny klamou a že je všechno skresleno. Dělostřelectvo se prozrazuje záblesky, rovněž tak kulomety, které lze lehce rozeznat od pušek. Tyto záblesky lze zjistit protínáním vpřed, jsou-li pozorovatelný ovšem zaměřeny. Při měření stranových úhlů si značí každá pozorovatelná hlavní směr (pozorovací) tyčemi, vhodným způsobem osvětlenými, nebo náležitě si orientuje přístroj.

Vane-li vítr od nepřítele a je-li dobrá viditelnost při měsíčné noci, lze si dosti dobře učinit obraz o činnosti nepřítele, ovšem v povšechném měřítku, ježto vítr může snášet zvuky. Dále směrová tabulka, kde jsou zakresleny směry, z nichž můžeme očekávat optické signály (rakety), nám umožňuje pozorování — střežení bojiště.

Nebude možno žádat na dělostřelci podporu útoku pěchoty jinými než systematickými a předem připravenými palbami podle hodinového řádu, protože jenom výjimečně zjistí dělostřelec umístění pěchoty, jakmile opustila východiště k útoku.

V. Ordonanční služba.

Uvedl jsem, že ordonanční služba je součástí průzkumu, neboť patrač, nesoucí hlášení nebo rozkaz, koná ve skutečnosti ordonanční službu. Není to služba lehká; patrač a ordonanční poddůstojník musí mít porozumění pro noc, stíny, smysl pro směr a celkovou orientaci a paměť aspoň pro jednu světovou stranu, aby mohl posoudit vztah směru své cesty k této straně. Proto výběru poddůstojníků patračů a ordonančních poddůstojníků nutno věnovat velikou péči a k tomuto odvětví výcviku vybrat vojiny, jejichž civilní povolání jest odkázáno na venek, pole a lesy, t. j. vybírat rolníky, lesníky, zemědělské dělníky, kteří mají od přírody větší schopnost pro orientaci a smysl pohybovat se v noci. Městský člověk — řemeslník, úředník atd. — tohoto smyslu nemá.

VI. Výcvik.

Viděli jsme, že provádění nočního průzkumu u dělostřelectva je velmi obtížné, a proto je nutno vycvičiti velitele všech stupňů a příslušné mužstvo v tomto oboru válečné činnosti. Program nočního výcviku jde ruku v ruce s programem denního výcviku, navzájem se doplňuje a kombinuje. Někdy buď noční cvičení nebo výcvik pokračováním denního, jindy zase opačně. Výcvik v noci, hlavně průzkum v noci, musí být cvičen soustavně, a tu bych doporučoval tento postup:

1. V době výcviku poločety:

- a) pochody a orientace, které ovšem musí předcházet, resp. být již výslednicí cvičení zrakových a znalostí orientačních pomůcek v noci a které se zvyšují rozvahou,
- b) vyhledávání palebných postavení a pozorovatelů,
- c) naslouchání a noční pozorování.

Tato cvičení ovšem musí být prováděna při všech intenzitách nočního světla. Doporučoval bych provádět výcvik tak, že se napřed provede cvičení v noci a totéž ve dne, a to nejprve v známém terénu a pak postupně v neznámém terénu. Provádět cvičení ve dne a pak teprve v noci zdá se mi méně instruktivní, ježto, i když voják nebude předvídat noční cvičení v témž terénu, bude si přece jen pamatovat nápadné body. Tímto výcvikem bychom nutili poddůstojníky k samostatnosti, zvykali je samotá, nočnímu tichu, návyku očí a uší nočním zjevům a zvukům a naučili bychom je přemáhati noční odpočinek.

2. V době výcviku v baterii.

V tomto období bych navrhol provádět nejméně jednou týdně noční cvičení ve všech údobích boje se snahou přivést průzkum v noci v soulad s ostatními složkami výcviku u baterie.

3. V době výcviku v oddíle a v pluku.

Prováděti rovněž jednou týdně noční cvičení, a to ve svazku pěších jednotek, aby byl probrán i výcvik složek, které v době výcviku baterie nebyly v činnosti.
